

ASHRAF GHANIS HUNDRA DAGAR VID MAKTEN

När verkligheten kommit ifatt det isolerade politiska livet i Kabul riskerar Afghanistans nya president Ashraf Ghani att bli mer älskad av väst än av sina egna landsmän.

TEXT **MAGNUS FORSBERG** RISKANALYTIKER OCH TIDIGARE SÄKERHETSANSVARIG FÖR SAK I AFGHANISTAN.

Så fick Afghanistan en ny president till sist. De första månaderna vid rodret började bra för Ashraf Ghani. Afghanska medier rapporterade om en president som gjorde nattliga räder vid polisens vägspärrar runt om i Kabul och som besökte sjukhus för att kontrollera att tjänstgörande läkare fanns på plats. I mediernas webbenkäter låg Ghanis popularitet stadigt på 85 procent eller mer.

Men nu mals väljarstödet sakta ned, framför allt när befolkningen upplever att säkerheten i princip är obefintlig. Under november månad slogs afghansk polis och militär bokstavligen för sina liv ute i provinserna, och i Kabul intensifierades attackerna med självmordsbombare över hela spektrumet av potentiella mål. I provinser där regeringen inte har kontroll skickar familjer sina söner till Iran för att de inte ska mördas eller tvångsvärvas av lokala krigsherrar, och unga döttrar gifts bort tidigt för att skyddas från kidnappning och våldtäkt.

Det är med andra ord lätt att säga att det håller på att gå helt åt skogen. Men det gör det inte. Ghani har under sina första två månader vid makten lyckats hålla sams med rivalen Abdullah Abdullah, som han ska bilda regering med. Dock såg det riktigt illa ut i somras, så illa att USA:s utrikesminister John Kerry investerade flera dagar i Kabul för att medla, trots att han var mitt i både handelssamtal med Kina och kärnkraftsförhandlingar med Iran. Resultatet av medlingen blev en maktdelning: Ghani som president och Abdullah på en nyinrättad post som chefsminister. Det finstilta lämnades över till Ghani och

Abdullah, som gemensamt skulle komma överens om vilka som ska få de ätråvärda ministerposterna. Och där tog det stopp.

I GRUNDEN ÄR ministerkonflikten en kamp om resurser. Under valet lovade båda kandidaterna bort inflytelserika ministerposter i utbyte mot röster. På ett personligt plan uppges Ghani och Abdullah ha ett öppet och genuint samarbete, men enligt bedömare är de båda under mycket stor press. Och Ghani ligger sämst till. En afghansk tjänsteman med insyn i förhandlingarna berättar:

”Ghani har stora problem med sina fodring-sägare, som kräver en orimligt stor del av kakan. Om någonting positivt ska sägas är det att det i både Ghanis och Abdullahs staber finns en uttalad vilja att komma åt korruptionen. På riktigt.”

I början av december avsatte Ghani alla ministrar i regeringen utom tre. Det som nu ligger på bordet är en unik möjlighet. Samtliga ministrar ska vara nyrekryteringar, obefläckade av korruption och tillsatta utifrån meriter snarare än släktskap. Men en sanningsenlig bedömning av detta kan inte ges förrän efter att namnen på de nya ministrarna har presenterats.

GHANIS BAKGRUND inom Världsbanken gör att han har en retorik som är tydlig och formulerad på ett språk som västerländska beslutsfattare förstår. Han representerar ett nytt, västorierat ledarskap. Åren innan presidentvalet var Ghani rådgivare under Karzai

och chef för det transitionsarbete som ägde rum när säkerhetsansvaret skulle överföras från Isaf till de afghanska säkerhetsstyrkorna. Det gjorde honom till en uppskattad partner för Isaf-representanter och diplomater, som gav honom smeknamnet transitionsgeneralen – en handlingskraftig person med förståelse för ”business the Western way”. Ghani ansågs vara bildad, men också ivrig till sättet och med en obehagligt kort stubin. Något som såväl medarbetare som provinsguvernörer drabbats av.

I ett internationellt perspektiv är Ghanis problem att Afghanistan har halkat ned på prioriteringsordningen. Med ett USA och Europa på kollisionskurs med Ryssland har fokus flyttats till Ukraina, Syrien och Irak. På plats 172 av 175 i Transparency Internationals korruptionsindex kämpar Afghanistan i stark motvind och Ghani kan inte förvänta sig några nya pengar utöver de som utlovats under givarmötet i Tokyo 2012. Det finns också tecken på att det utlovade biståndet fram till 2024 kommer att sänkas.

INFÖR TOPPMÖTET i London i december 2014 har Ghani därför använt sig av ett antal symbolhandlingar för att vinna tillbaka västerlänningarnas intresse. Bland annat rev den nytillträdde Ghani upp i utredningen om korruptionsskandalen i Kabul Bank från 2010, där närmare 700 miljoner amerikanska dollar försvann. Straffen för de två fånglade huvudmännen stramades upp, från 5 år till 15. ”Inte tillräckligt hårt” var reaktionen bland många afghaner.

Ghani har också låtit Afghanistans presidenthustru ta plats i offentligheten. Han hylade och tackade sin fru Rula i sitt tal när han hade svurits in som president, vilket gav positivt gensvar i västerländsk media. Det afghanska civilsamhället mötte Rulas offentlighet med optimism, men det fanns också en viss skepsis i afghansk press och i sociala medier. Bland annat spekulerades det i om den libanesiska Rula Ghani verkligen hade konverterat till islam (”ingen hade ju sett det ske”), och i om hon inte i själva verket var en israelisk spion.

Maria, afghansk expert på mänskliga rättigheter vid en internationell tankesmedja i

Kabul, tror att det är Rula Ghani som påverkat sin man att inrätta en expertgrupp med kvinnor:

”Det kan verkligen bli intressant. Rula Ghani, som inte är från Afghanistan, har vuxit upp utomlands och är inte hämmad av situationen på samma sätt som vi afghanska kvinnor är. Men som utlänning måste ”rikets första dam” lära sig det konservativa Afghanistan för att förstå hur landet behöver påverkas till förändring. Det ska också sägas att det har investerats väldigt mycket i kvinnors rättigheter, men jag tycker inte att afghanska kvinnor har tagit tillräckligt stort ansvar för att ta tillvara dessa investeringar. Det har mest blivit snack”.

Haseeb, afghansk analytiker på en västerländsk ambassad i Kabul, tycker att givarländerna måste sätta mer press på förändringar bortom Kabul:

”Verkligheten för kvinnor på landsbygden är så oändligt långt bort från de diskussioner som förs bland afghanska beslutsfattare i Kabul. Det saknas inte bara en genuin politisk vilja utan också kunskap. Jag efterfrågar mer omfattande insatser även på provinsnivå, för att insatserna inte bara ska förbli en diskussion i huvudstaden”.

GENOM ATT SKRIVA under det militära samarbetsavtalet Bilateral Security Agreement (BSA) med USA slår Ghani in på en väg som den förra presidenten Hamid Karzai först provat och sedan ratat.

Ghani väljer att kalla talibanerna för den ”politiska oppositionen”. Ghani måste också ta hänsyn till chefsminister Abdullah i samförståndsregeringen, vars ministrar som till hälften kommer att bestå av några av talibanrörelsens största fiender.

Karzai, som kallade talibanerna för sina bröder, sökte en förhandlingslösning som skulle innebära en maktindelning och större inflytande för konservativa krafter. Det skulle bland annat ske på bekostnad av kvinnors nyvunna fri- och rättigheter. Karzai vägrade att skriva på BSA-avtalet, väl medveten om att det skulle leda till USA:s uttåg från Afghanistan och att landet skulle behöva stå ensamt mot såväl talibaner som Pakistan. Men Karzais farliga resa mot förhandling med talibanerna var dömd att misslyckas, eftersom samtliga presidentkandidater före valet deklarerade att de skulle skriva på avtalet med USA.

Det allra viktigaste med BSA-avtalet är att det tillsammans med ett Status of Forces Agreement (SoFA) med Nato garanterar internationellt stöd (alltså löner, utrustning) åtminstone fram till år 2017. Om tio år, alltså 2024, ska säkerhetsstyrkorna vara helt finan-

sierade av Afghanistan och dessutom mycket mindre än dagens 350 000 militärer, milismän och poliser.

Enligt en anonym afghansk rådgivare på afghanska utrikesministeriet har det hela tiden saknats en tydlig internationell strategi att påverka Pakistans dolda stöd till talibanrörelsen i Afghanistan. Nu verkar Nato och det internationella samfundet pusta ut, som om ett påskrivet BSA var deras enda mål. Rådgivarens slutsats är att om den militära uppbyggnaden av Afghanistan inte kombineras med en politisk ambition att också påverka Afghanistans grannländer så kommer det endast leda till att kriget förlängs och aldrig får något verkligt slut.

Ska man vara riktigt krass finns det fortfarande pengar att tjäna för lågteknologiska vapentillverkare, eftersom behovet av nya leverantörer de kommande åren ger ett uppsving på materielsidan. Ett konkret exempel är västs konflikt med Ryssland. På grund av den ryska vapenexporten till Assadregimen i Syrien och den hastigt försämrade utvecklingen i Ukraina stoppades leveranserna av nya rysktillverkade helikoptrar, vilket drabbar de afghanska säkerhetsstyrkorna. Även projekt där afghanska flygmekaniker utbildas med stöd av Ryssland ställdes in.

DEN EXTREMT DÅLIGA relationen mellan USA och den förra presidenten Karzai gjorde att den USA-ledda Isaf-styrkan under flera år undvek att involvera Karzai i besluten om krigföringen. Det ledde till att Karzai blev mer och mer övertygad om att USA hade en dold agenda för sitt engagemang i Afghanistan.

I december 2014 avslutas Isaf-uppdraget och ersätts av ett minimalistiskt RSM (Resolute Support Mission). RSM beskrivs av Isafs PR-folk som ”från stridande till stödjande” eftersom uppdraget endast ska fokusera på utbildning – man menar att de afghanska säkerhetsstyrkorna har uppnått sådan färdighet att det bara är finjusteringar som återstår.

Men när terrornätverket ISIS under sommaren och hösten 2014 lyckades driva bort en irakisk armé som utbildats och utrustats av USA väcktes frågan om samma sak kunde ske i Afghanistan. Uppgifter från januari 2014 visar att 9 000 afghanska soldater valde att inte komma tillbaka efter sina permissioner. Risken att dö eller skadas är helt enkelt för stor. Dessutom hotas soldaternas familjer av represalier från talibanrörelsen, och efter att afghanska styrkor tog över säkerhetsansvaret har 4 600 polismän och soldater dödats – bara

Ghani tackade sin fru Rula i sitt tal när han hade svurits in som president, vilket gav positivt gensvar i västerländska medier.

i år. Värst drabbad är polisen, som inte alls är lika väl utrustad som armén.

Det väpnade motståndet, talibanerna, känner däremot optimism. De slogs mot den internationella styrkan när den var som störst med 130 000 man. Nu ser de ljusningar när den internationella styrkan i RSM bara kommer att bestå av cirka 10 000 man.

DET STÅR KLART att den internationella insatsen och de afghanska ledarna missade ett gyllene tillfälle under perioden 2002–2004, när talibanrörelsen var slagen. Tyvärr följde åtta till tio år av felaktiga bedömningar av hur snabbt afghanska säkerhetsstyrkor kunde byggas upp, kombinerat med hårdföra militära metoder och ohållbara förluster för civilbefolkningen. Det cementerade splittringen mellan USA och den dåvarande presidenten Karzai. När USA:s president Barack Obama 2010 beslutade att USA ska lämna Afghanistan militärt inleddes en period där Isaf tvingades visa på goda resultat, kryddade med optimistiska bedömningar om hur väl den afghanska armén och polisen hade utvecklats.

Inga bedömare tror i dag att talibanerna kommer att erövra Kabul, åtminstone inte militärt. Men faran för en systemkollaps likt den i Irak, tillsammans med de nya möjligheter en Nato-vänlig afghansk president innebär, ledde till att USA:s president Barack Obama nyligen gjorde en kovändning och plötsligt beslutade om att ge de amerikanska RSM-styrkorna ett utökad mandat.

Resultatet kommer att bli ett mer aktivt, aggressivt internationellt uppdrag där amerikanska och afghanska specialstyrkor ges större möjlighet att fortsätta jakten på det väpnade motståndet och på terrornätverk. ♦